

**STOPPA
TTIP, CETA
OCH TISA!**

**Därför hotar handelsavtalen vår
demokrati, miljö och arbetsrätt**

Är internationella handelsavtal så svåra och krångliga som de flesta tror?

Egentligen inte. Och det är vad vi vill förklara i den här broschyren. När det gäller handelsavtal måste vi ställa frågorna: På vems villkor görs avtalet och enligt vilka regler ska handeln ske? Vill vi ha handelsavtal som inskränker demokratin? Vill vi ha handelsavtal som försämrar klimat, miljö, hälsa och arbetsrätt? Nej, men det är tyvärr vad som blir följderna om de här handelsavtalen blir verklighet:

- CETA, som betyder Comprehensive Economic and Trade Agreement, är ett avtal som redan är färdigfört handlat mellan EU och Kanda, men som ännu inte godkänts.
- TTIP, som betyder Transatlantic Trade and Investment Partnership, är ett avtal som förhandlas sedan tre år mellan EU och USA.

- TiSA, som betyder Trade in Services Agreement, ett världsomfattande avtal om tjänstehandel som förhandlas mellan EU, USA och 21 enskilda stater.

CETA-avtalet anses av oss kritiker som TTIP:s trojanska häst. Om CETA blir godkänt så har mycken väg röjts för att få TTIP på plats. Men det viktigaste är att inget av dessa handelsavtal ännu godkänts i de folkvalda parlamenten. Det finns tid att säga nej.

I många länder i EU finns redan en massiv opinion, särskilt mot handelsavtalet TTIP. Till exempel är det bara 17 procent av tyskarna som stöder TTIP. Det beror på att de tyska fackföreningarna, tillsammans med miljö- och konsumentrörelser, har skapat en bred och folkligt förankrad opposition. På liknande sätt ser det ut i flera av EU:s medlemsländer; fackliga och folkliga rörelser organiserar CETA- och TTIP-motståndet.

Tyvärr utgör Sverige ett av undantagen i EU. Hittills är proteströrelsen mot dessa avtal begränsad i vårt eget land. De flesta medborgare har ingen aning om vad TTIP är för något. En av orsakerna är LO-ledningens agerande. De ligger lågt med kritiken

och agerar i huvudsak hand i hand med Svenskt Näringsliv. Det är märkligt med tanke på den maktförskjutning från arbets-tagare och folkvalda till storföretagen som TTIP skulle leda till.

Jag hoppas att den här broschyren kan bidra till att du själv aktiverar dig i kampen mot de odemokratiska handelsavtalen. Om vi skapar bredast möjliga allians mellan fackliga-, miljö-, konsument- och politiska rörelser så kan avtalen stoppas. Det har skett förr. Avtalen som kallades MAI och ACTA, med liknande innehåll, stoppades genom breda folkliga protester i hela EU.

Vi kan göra det igen!

Malin Björk

Varför är avtalen så viktiga?

Anhängarna av dessa handelsavtal säger att de är absolut nödvändiga för att säkra jobben, välfärden och vår gemensamma framtid. Det låter mycket viktigt och skrämmer många från att ifrågasätta och vara kritiska. Men kom då ihåg folkom-röstningen om EMU år 2003. Då hotade ja-sidan med att ett nej till euron skulle innebära ekonomisk kris och katastrof för Sverige.

Det var skräckpropaganda. Tvärtom har det visat sig, precis som vi på nej-sidan sa, att Sverige har klarat sig mycket bättre genom att stå utanför euron. EMU har blivit en katastrof för flera av de delta-gande länderna. Där råder massarbets-löshet och fattigdomen är utbredd. Flera länder får inte längre själva bestämma över sin ekonomiska politik. Den dikteras istället från Bryssel.

Det påstås också att handelsavtalen är svåra att förstå. Men krafterna som påstår detta vill bara att vi inte ska engagera oss. Det som förhandlas är viktiga frågor som berör oss alla. Det är därför mycket allvarligt att EU ser till att förhandlingarna är så hemliga. De vill inte att vi ska få veta.

Avtalen utgör en ny typ av handelsavtal som inte i främst handlar om tullnivåer, utan om avancerad regelsamverkan. Målen med TTIP, CETA och TiSA är att avlägsna "hinder i lagstiftningen" som begränsar handeln för storföretagen. Deras vinster ska också kunna säkras genom "investeringsgarantier". Det handlar i grunden alltså om vilka regler som ska gälla och vem som ska besluta om framtida lagar.

TTIP, CETA och TiSA riskerar att inskränka demokratin och försvaga de grundläggande regelverk som vi kämpat för att få på plats, som miljöskydd, arbetsrätt och konsumentskydd. Ett exempel är att vi i EU använder försiktighetsprincipen. Den innebär att för att en produkt ska få säljas i EU måste den vara bevisat ofarlig. I USA är det istället i princip så att en vara får säljas tills det bevisats att den är farlig. Resultatet kan illustreras med kosmetikamarknaden. EU har idag förbud mot 1 200 substanser i kosmetika, medan motsvarande siffra i USA är 12.

Vi vill inte bara ha kvar regler och lagar som skyddar folkhälsa, arbetsrätt, och miljö. Vi måste också kunna förstärka

dem. Det blir mycket svårt om handelsavtalen drivs igenom.

Hemliga förhandlingar

Förhandlingarna om TTIP genomförs bakom stängda dörrar. Resultaten och förhandlingsmandaten är ofta sekretessbelagda. Efter påtryckningar och läckor till medier har EU-kommissionen låtit fler ta del av vissa texter och till och med publicerat några av dem. I Europaparlamentet finns nu ett lärum där vissa parlamentariker får läsa utvalda dokument. De får dock inte prata om det de läst. Allt är hemligt. Helmut Scholz från GUE/NGL är en av dem som har tillgång till lärummet. Han kommenterar det så här:

"Jag välkomnar att antalet parlamentsledamöter med tillgång till lärummet har ökat, men varken journalister eller allmänheten har tillgång till dessa relevanta källor, medan vi som parlamentsledamöter inte får informera om vad vi har sett där."

Nyligen kunde Greenpeace avslöja hemliga dokument från förhandlingarna som bland annat visar att klimatavtalet som slöts i december 2015 i Paris överhuvudtaget inte är omnämnt i TTIP. Ökad transatlantisk handel kommer i högsta grad

”I många länder i EU finns redan en massiv opinion, särskilt mot handelsavtalet TTIP. Till exempel är det bara 17 procent av tyskarna som stöder TTIP.”

att påverka klimatet och borde vara en utgångspunkt i ett nytt handelsavtal. Om öppenhet rådde i förhandlingarna kunde miljö- och folkrörelser påverka förhandlingarna. Men det är just vad EU, USA och storföretagen vill undvika.

Inga undantag för välfärden

De flesta internationella handelsavtal har en lista med sektorer som ska öppnas upp för utländska företag. Det brukar kallas en "positiv lista". I TTIP gör man tvärt om. Alla verksamheter och sektorer som inte uttryckligen undantas omfattas av marknadsliberalisering. Enligt EPSU, de offentliganställdas fackförening på EU-nivå, innebär detta att det inte finns någon garanti för att skydda välfärden och offentlig verksamhet från privatisering. Det innebär också att länder som Sverige, som redan privatiserat mycket av sin utbildnings- och sjukvårdssektor, inte kan återkommunalisera eller ta tillbaka dessa i offentlig regi och att privatisering blir norm för vissa sektorer och tjänster.

All erfarenhet visar att det är viktigt med offentlig kontroll. Privatisering av nödvändig samhällsservice som till exempel vattenförsörjning, hälso- och sjukvård och skola ökar ojämlikheten och segregationen. TTIP

hotar därmed både länders och kommuners möjligheter att bestämma om det mest grundläggande i ett välfärdssamhälle.

Industrins inflytande enormt

Förhandlingarna om TTIP har pågått ett par år. Det är tydligt att stora företag och lobbyorganisationer hela tiden haft enormt inflytande över processen. Den oberoende organisationen Corporate Europe Observatory har granskat vilka storföretag och lobbygrupper som haft mest kontakt med kommissionen för att påverka TTIP. Under perioden januari 2012 till februari 2014 hade EU-kommissionen för handel 597 möten om avtalet. Av dessa var 528 (88 procent) möten med företrädare för industrin medan resterande 12 procent var med organisationer som företrädde allmänintresset, alltså oss medborgare.

Den industrigren som lobbade hårdast mot kommissionen är jordbruksindustrin (som bland annat vill tillåta genmodifierade livsmedel), följt av telekom- och IT-industrin på andra plats och läkemedelsindustrin på tredje plats.

Demokratin hotas

EU-kommissionen föreslog först *Investor state dispute settlement* (ISDS) som

metod att lösa tvister mellan företag och stater. Det innebär att en privat, sluten skiljedomstol utanför det rättsliga systemet skulle ge storföretagen möjlighet att stämma stater om dessa införde lagar som hotar företagets förväntade vinster. Med andra ord: demokratiskt valda regeringars nya lagar om exempelvis miljö, hälsa och arbetsrätt skulle kunna leda till stämningar på mångmiljardbelopp. Därmed skulle demokratin sättas ur spel.

Efter massiv kritik mot ISDS från en bred folkopinion, fackföreningar och miljöorganisationer men också från ekonomer och företag, beslutade kommissionen att ställa en öppen fråga till allmänheten om vad de tycker om ISDS. Resultatet var ett överväldigande nej. Rekordmånga, 150 000 personer, gick in på EU-kommissionens hemsida för att ge sin syn. Fler än 97 procent av kommentarerna var negativa till ISDS. När kommissionär Cecilia Malmström presenterade resultatet var hon tvungen att erkänna att de som var för ISDS främst representerade industrin.

EU-kommissionen gjorde därefter ett nytt förslag. Man påstod sig ha lyssnat på kritiken och presenterade det nya förslaget kallat *Investment court system* (ICS). Det

nya förslaget innefattar en ny internationell domstol med femton domare som ska utses av EU och USA. Förutom namnet ICS är de enda nyheterna att rättegångarna ska vara öppna och att det finns en möjlighet att överklaga domsluten. Det är ett litet steg framåt. Men det avgörande problemet kvarstår: Det är fortfarande en skiljedomstol utanför det rättsliga systemet. Och förståelsen av ordet "investering" ska, enligt förslaget, vara "allt som påverkar ett företag". Dessutom är det bara företagen som har rätt att stämma stater. Det står inget om företagens skyldigheter. Grundproblemet kvarstår: Det är en domstol som ska skydda storföretagens intressen och gå emot demokratiskt stiftad lag. Därför fortsätter kritiken. Nästan alla som motsatte sig ISDS säger idag nej till ICS.

Hindrar progressiv lagstiftning

ICS är ett direkt hot mot demokratin och ett effektivt sätt att hindra progressiv lagstiftning. Genom det ständiga hotet att stämma stater kan företag hindra eller försena lagar som främjar miljö, klimat, folkhälsa och arbetsrätt.

ICS flyttar stora delar av makten från politiker och folkvalda till multinationella

företag. Med ICS skulle det bli riskabelt att införa nya lagar. Det försvårar för regeringar att föra en annan politik än den nu rådande.

ICS skulle ge det amerikanska riskkapitalbolaget KKR, som äger Carema/Vardaga, rätt att stämna Sverige om och när regeringens och Vänsterpartiets överenskommelse om vinststopp i välfärdssektorn genomförs. Så här säger en kanadensisk regeringstjänsteman om ISDS i handelsavtalet mellan Kanada och USA:

"Jag har sett skrivelserna från advokatbyråer i New York och Washington som kommer till den kanadensiska regeringen om praktiskt taget varje ny reglering och proposition de senaste fem åren. De handlar om kemtvättskemikalier, läkemedel, bekämpningsmedel och patenträtt. Praktiskt taget alla nya initiativ utmanades och de flesta av dem såg aldrig dagens ljus."

I ett gemensamt uttalande från EU:s fackliga samarbetsorganisation European Trade Union Confederation och den kanadensiska fackliga samarbetsorganisationen Canadian Labour Congress klargörs:

"Det finns inget behov av Investor court system (ICS) eller ISDS mekanismer mellan länder med fullt utvecklade och effektiva domstolssystem."

Rekordmånga fall avgörs i domstol

ICS är i praktiken samma sak som ISDS. Det är intressant att se hur lavinartat antalet ISDS-fall i världen ökat. Systemet infördes i handelsavtal på 1950-talet. Fram till 2000 inleddes färre än 50 ISDS-fall. I januari 2016 var det kända antalet fall 696. Det finns inget som pekar mot att de skulle bli färre framöver. Tvärtom har antalet fall de senaste åren varit rekordmånga, enligt FN:s organ för handel och utveckling, UNCTAD. Det enda rätta är att ta bort denna typ av "investeringsgarantier", åtminstone om man anser att demokratiskt stiftad lag måste överordnas storföretagens vinstintressen. Lagstiftning för bättre miljö, klimat, arbetsrätt och hälsa ska inte kunna undergrävas genom handelsavtal.

Foto: GUE/NGL

Några exempel på företag som stämt stater enligt ISDS:

Philip Morris stämmer Uruguay

på 2 miljarder dollar för nya lagar kring försäljning av Cigaretter som går ut på att få färre människor att röka. Resultaten av lagarna är enligt Uruguays folkhälsomyndighet oerhört positiva både för att minska rökning och spara pengar inom vården. Men på grund av ett ISDS-avtal mellan Uruguay och Schweiz kunde Philip Morris stämma landet för utebliven vinst.

Vattenfall stämmer Tyskland

på 3,7 miljarder euro. Anledningen: efter katastrofen i Fukushima vill Tyskland nu fasa ut kärnkraften. Då förlorar Vattenfall pengar och istället för att utveckla miljövänliga energikällor och anpassa sig till demokratiskt tagna lagar stämmer man ett land.

Lone Pine stämmer Canada

på 250 miljoner dollar för en senareläggning av tillstånd att utvinna skiffergas via så kallad fracking, eller skiffergasutvinnig. Det är Staden Quebec som efter folkomröstning vill utreda miljökonsekvenserna.

Lagändringar som innebär handelshinder ska vara möjliga att göra om det finns ett "legitimt intresse", men vad som anses legitimt är inte klargjort och industrins möjlighet att påverka blir därför mycket stor.

Råd för regleringssamverkan

I inledningsfasen av TTIP-förhandlingarna presenterade EU-kommissionen ett kontroversiellt förslag där företag ska få möjlighet att påverka lagstiftning, Råd för regleringssamverkan. Idén kritiserades hårt och EU-kommissionen lovade att företag inte ska få någon särställning. Men läckorna från förhandlingarna, till exempel de hemliga dokument som Greenpeace fick i sina händer maj 2016, visar att råden fortfarande gäller.

Enligt denna regleringssamverkan ska företrädare för EU och USA samt olika "intressenter" samarbeta för att motverka handelshinder. Parterna ska dels genomföra överenskomna avregleringar. De kommer också att diskutera vilka regler som borde förändras eller avskaffas efter att TTIP genomförts. Nya lagförslag måste gås igenom för att avgöra om de innebär handelshinder. Först därefter presenteras förslagen för folkvalda lagstiftare. Lagändringar som innebär handelshinder ska vara möjliga att göra om det finns ett "legitimt intresse", men vad som anses legitimt är inte klargjort och industrins möjlighet att påverka blir därför mycket stor.

Det är oklart vilka nivåer som påverkas av regleringssamverkan. Kommer det förutom EU- och nationell nivå också gälla kommuner och landsting? Förslaget går att tolka på flera vis. Meningen är att alla "berörda parter" ska ha möjlighet att påverka processen, men det krävs enorma resurser för att kunna delta aktivt. Med andra ord är förslaget skraddarsytt för storföretagen. Det finns också en oro att förslag som anses för kontroversiella för att hanteras i TTIP i efterhand kommer hamna i detta råd när strålkastarna slocknat. Förslaget om regleringssamverkan innebär att all lagstiftning som industrin anser går emot deras intressen kan försvåras, förhalas eller till och med stoppas.

Enligt förslagen ska storföretagen förvarnas redan när en ny lag förbereds, så att de kan ge förslag till hur den bör utformas. Förslagen "ska beaktas" innan lagar stiftas. Kemikalieindustrin skulle då kunna agera emot en ny miljölag redan på planeringsstadiet. Därefter ska nya lagar genomgå en konsekvensanalys för att se hur de påverkar handeln. Alla eventuella handels- eller investeringshinder ska redovisas. Ett typiskt sådant hinder kan vara strängare miljölagstiftning. Industrin

kan sedan använda konsekvensanalysen i en överklagan för att peka på handels hinder. I förslaget understryks vikten av företagsdialog. Det innebär att om ett företag är missnöjt med handelseffekterna av en föreslagen lag måste den beslutande myndigheten gå med på en dialog. Det kommer att leda till en stor mängd extraarbete och kommer med all säkerhet att hämma progressiv lagstiftning.

Dubbellås mot progressiva lagar

ICS och regleringssamverkan blir som ett dubbellås mot progressiv lagstiftning. Först ges industrin unika möjligheter att påverka lagstiftningsprocessen. Om det misslyckas kan företagen i efterhand, med ICS, stämna stater för förlorad vinst. Riskkapitalisternas målsättning med TTIP är helt enkelt att bli trygghetskapitalister.

TISA

TISA (Trade in Services Agreement) är den minst omskrivna och mest hemligstämplade av alla internationella handelsavtal som nu förhandlas. Det förhandlas sedan tre år tillbaka i Genève, bakom lyckta dörrar, mellan EU, USA och 21 enskilda länder. Tillsammans representerar länderna nära 70 procent av handeln med tjänster i världen. Syftet är att skapa

Foto: GUE/NGL

en global marknad för tjänstehandeln. Det handlar till exempel om vård, omsorg, transporter och finanstjänster. TiSA avser att avreglera och privatisera offentliga tjänster i en aldrig tidigare skådad omfattning.

I avtalsutkastet, som tack vare Wikileaks läckte ut från de slutna rummen, avslöjas just vikten av att förhandlingspositionerna hålls hemliga, till och med efter att avtalet antagits, om förhandlingarna får som de vill. Det avslöjades också att förhandlingarna vill göra beslutade avregleringar och privatiseringar av offentliga tjänster oåterkalleliga. Är det en gång beslutat, ska det inte kunna rivs upp igen. Det kallas "Ratchet-klausulen". Med andra ord: demokratiska val ska inte kunna påverka redan beslutad privatisering och avreglering. Idag kan svenska kommuner återta redan privatiserad vård och omsorg, men genom TiSA ska det göras omöjligt. Liksom i TTIP finns i TiSA en regel (negativ lista) om att alla verksamheter och sektorer som inte uttryckligen undantas, omfattas av marknadsliberalisering och tvingas öppna upp för utländska företag. Det brukar också kallas 'list it - or lose it'.

I Paris i december 2015 kom världens länder överens om klimatavtalet. Det borde

påverka alla handelsavtal. Men TiSA-förhandlingarna i Genève har en annan agenda. De har lagt fram förslag att "minska staternas makt över energiresurser" genom att "införa fria marknader för utländska energileverantörer och därigenom slopa rätten att säkerställa inhemska ekonomiska fördelar av att utnyttja energiresurser." Ett annat förslag handlar om att införa bindande klausuler som innebär att länder inte har rätt att säga nej till vissa energiförslag, till exempel kol- eller oljekraftverk.

Ett land som deltog i förhandlingarna i Genève var Uruguay. Det är också det enda land där landets regering, som består av en koalition av vänsterpartier, öppnade för en bred debatt om TiSA-avtalet med fackföreningar och folkrörelser. De sa tydligt nej till detta avtal som syftar till privatiseringar och inskränkningar av demokratin. Därefter beslutade Uruguays regering att lämna förhandlingarna. Sverige ingår i EU och kan därför inte som stat lämna förhandlingarna som Uruguay gjorde. Men den svenska regeringen kan bidra till öppenhet om vad som förhandlas och inleda en bred diskussion om vad TiSA kommer att innebära. Och Sverige kan inom EU verka för att man ska säga nej till TiSA.

Rosa Pavanelli, generalsekreterare i PSI, den fackliga internationalen för offentligt ställda, säger om TiSA-förhandlingarna:

"Det här är ett stort klimatbedrägeri. Samtidigt som blygsamma mål diskuteras i Paris, förhandlar man i Genève bort medlen för att nå dem, till förmån för världens största företag. Det är uppenbart varför våra regeringar försöker gömma undan de här förhandlingarna genom att hålla dem i skymundan."

Kapplöpning mot botten

Det finns stora farhågor om att förhandlingarna och avtalet ska leda till en kapplöpning mot botten – inte minst på längre sikt. Och det på en rad områden, som livsmedelskvalitet, miljölagstiftning och arbetsrätt.

Ekonomi

Flera analyser av TTIP:s ekonomiska utfall har publicerats. Många är rena beställningsjobb från storföretag, som lovar att handelsavtalet kommer leda till ökad tillväxt och nya jobb; ett sätt att få människor positivt inställda till avtalet. Andra studier är dock mycket kritiska och menar att TTIP kan skada ekonomin för vanliga medborgare under lång tid framöver. Enligt en studie av forskaren Jeronim Capaldo på

Tufts University skulle 600.000 jobb kunna försvinna i EU och lönerna gå ner.

En studie av Austrian Foundation for Development Research (OFSE) varnar för att ingen av de officiella studierna räknar in sociala eller miljömässiga kostnader. Huvudförfattaren Werner Raza är mycket kritisk:

"80 procent av de beräknade ekonomiska fördelarna är beroende av avlägsnande eller harmonisering av regelverk, administrativa förfaranden och standarder. [...] Kompromisser om föreskrifter och standarder kan resultera i att decennier av vinster i sociala och miljömässiga skydd rullas tillbaka, vilket utgör ett allvarligt hot mot konsumenters hälsa, folkhälsa och miljösäkerhet. Om du eliminerar regler som tjänar samhällspolitiska mål finns det en social kostnad."

Studien varnar också för att handeln mellan EU:s länder kommer minska liksom handeln med utvecklingsländer.

Arbetsrätten

ILO, som är FN:s arbetsmarknadsorganisation, har enats om grundläggande arbetsnormer i världen. De kallas ILO:s kärnkonventioner. Där ingår bland annat

rätten att organisera sig fackligt och rätten att förhandla. Ett frihandelsavtal borde självklart vila på respekt för arbetstagares grundläggande rättigheter.

Ett mycket stort problem är att USA inte har undertecknat ILO:s kärnkonventioner nummer 87, om föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten och nummer 98, om tillämpningen av principerna för organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten. Notera att Sverige ratificerade dessa två konventioner 1949 respektive 1950. Många delstater i USA har också antagit en direkt anti-facklig lagstiftning som kallas "right to work". Redan idag attackeras de fackliga rättigheterna i EU, särskilt i euro-krisens länder. Med TTIP behöver vi nog inte vänta länge innan storföretagen börjar kräva sämre arbetsrätt för att inte "tappa i konkurrenskraft." Och med ICS-principerna i TTIP kan vi också räkna med att lagstiftning som avser stärka arbetsrätten skulle hamna i specialdomstolen anklagat för att utgöra ett "handelshinder".

Mat och hälsa

Livsmedelsproduktion i EU och USA sker under helt olika förutsättningar. I EU finns idén om "från gård till gaffel", där

hela kedjan ska vara säker. USA tillåter däremot till exempel att slaktade kycklingar doppas i klor för att minska risken för bakteriell smitta. Hela djurbesättningar behandlas också med antibiotika i förebyggande syfte. EU försöker tvärtom minska användningen av antibiotika. Användning av hormoner för snabbare tillväxt hos djur är också tillåtet i USA, men förbjudet inom EU.

Genmodifierade grödor (GMO) är ett annat problem. USA har gått i bräschen för att införa GMO på den europeiska och globala marknaden. GMO-grödor används också som djurfoder och producer center behöver inte uppge om en vara är genmodifierad eller om djur fått GMO-foder. Bekämpningsmedelsindustrin är en annan aktör som är mycket aktiv för att ändra EU:s regler och tillåta högre gränsvärden för bekämpningsmedel i mat.

Kommissionen säger att man inte kommer att tumma på EU:s standard för livsmedel, men det låter annorlunda från livsmedelslobbyn och USA:s förhandlare. Det kan i sämsta fall också bli så att EU:s striktare regler bara gäller för livsmedel producerade inom EU, medan USA får exportera till EU enligt sin egen och

”Lagstiftning för bättre miljö, klimat, arbetsrätt och hälsa ska inte kunna undergrävas genom handelsavtal.”

betydligt sämre livsmedelslagstiftning. Vi måste då fråga oss om hur det ska gå för svenska bönder om de tvingas anpassa sig till en marknad där amerikanska produkter kan säljas mycket billigare på grund av att de använder sig av minst sagt tveksamma metoder.

Miljö och klimat

I de hemliga TTIP-dokumenterna som Greenpeace publicerade i maj 2016 saknas försiktighetsprincipen. Den har EU hittills erkänt. Den ingår också i svensk miljölagstiftning. Principen innebär att det ska gå att bevisa att nya produkter inte kan skada miljö och hälsa innan de tillåts på marknaden. Det säkra går före det osäkra. I USA är det tvärtom. Där ska det gå att bevisa att en produkt på marknaden är farlig för att, i bästa fall, kunna förbjuda den.

Klimatavtalet i Paris antogs i december 2015. Avtalet borde vara en utgångspunkt för TTIP-förhandlingarna, eftersom den transatlantiska handeln i högsta grad påverkar klimatet. Men inte på en enda punkt refererar de hemliga dokumenten till avtalet. Greenpeace noterar också att det inte står ett ord om importreglering av oljesand, som kraftigt kan höja koldioxid-

utsläppen. Tvärtom så vill EU lätta på de amerikanska reglerna för energiexport. EU-kommissionen påstår att miljö- och klimatfrågor ska förhandlas senare. Det är inte trovärdigt. Hur kan man redan ha förhandlat i tre år utan att ha diskuterat klimatkonsekvenser?

Kritiska röster

Kritiken växer. Fackföreningar, miljöorganisationer och andra folkrörelser mobiliserar sig i allt från kritik mot hela TTIP och CETA till specifika områden, som miljö- och konsumentskydd. Här är några uttalanden som gjorts:

”Risken med den nuvarande modellen för handelsavtal gentemot demokratiskt beslutsfattande kan inte överskattas. USA har redan förlorat stat-mot-stat -utmaningar kring politik för anti-rökning, köttmärkning och tonfiskmärkning. Just nu använder, europeiska multinationella företag [ISDS] för att överklaga beslut om att fasa ut kärnenergi och höja minimilöner.”

Fackföreningarna American Federation of Labor, Congress of Industrial Organizations och ETUC (Europeiska organisationen för bland annat LO, SACO och TCO)

”Ett absolut krav för handelsavtalet mellan EU och USA måste vara att faktiska rättigheter i varje land respekteras. Det ska vara upp till varje nationalstat att själv besluta om hur arbetsrätten och relationerna på arbetsmarknaden ska hanteras. Införandet av nya regler ska inte begränsas av handelsavtalet.”

Fackföreningarna Seko, Byggnads, Elektrikerna, Fastighets och Målarna

”Det är inte de globala kapitalisterna som behöver skyddas utan befolkningen i de länder som de investerar i.”
”Livs är emot ett investeringsskydd.”

*Hans-Olov Nilsson, ordförande
Livsmedelsarbetarförbundet*

”Försiktighetsprincipen omnämns inte. Processen som beskrivs kring regulativt samarbete ger företag på ett antal sätt möjlighet att bedöma om existerande lagar eller nya lagförslag utgör handelshinder – inte hur effektiva de är som miljö-, hälso- eller arbetsrättsskydd. Detta kommer kraftigt begränsa våra möjligheter att lagstifta i framtiden. Sveriges regering måste nu agera inom EU för att stoppa

förhandlingarna. Avtalet hör hemma i papperskorgen.”

*Andrea Söderblom-Tay, ordförande
Jordens Vänner*

”Mot bakgrund av de förhandlingsdokument som nu blivit offentliga står det klart att det är dags att sluta beskriva TTIP som ett handelsavtal. I själva verket är det ett avtal som påverkar hur våra samhällen stiftar lagar om allt från miljöskydd till finansmarknad (...) Det är hög tid att regeringen grundligt utvärderar vilka konsekvenser TTIP kan få för svenska miljöregler, klimatarbetet och vår möjlighet att gå före i arbetet kring farliga kemikalier, starkare miljöskydd och skärpta klimatmål i framtiden. I en sådan utvärdering måste dörren hållas öppen för slutsatsen att Sverige ska stoppa TTIP.”

*Anna Jacobsson, chef Greenpeace och
Johanna Sandahl, ordförande Natur-
skyddsföreningen*

”Inom EU tillämpas ”från gård till gaffel”, en garanterad livsmedelssäkerhet genom hela produktionskedjan att jämföras med metoden att kemiskt

rengöra köttträvaran i slutet av livsmedel-skedjan. Den för oss i Europa helt otänk-bara klortvättningen av kyckling är ett exempel. Bruket av antibiotika i djurupp-födningen är ett annat. [...] Det är också dags att sätta saker i sitt rätta perspektiv och placera konsumenternas intressen i centrum för detta handelsavtal.”

*Örjan Brinkman, ordförande
Svenska Konsumenter*

”EU och Sverige måste våga hålla ut och bland annat säga nej till kött från djur som fötts upp med hormoner, beta-agonister och antibiotika för att främja tillväxten. USA måste våga förbättra handelsvillkoren för de amerikanska bönder som producerar på det sätt som är tillåtet i Europa.”

*Helen Jonsson, ordförande
Lantbrukarnas riksförbund (LRF)*

En bättre handel är möjlig

Den nya generationens handelsavtal påverkar allt från maten på tallriken till hur demokratin ska fungera. Det blir tydligare än någonsin i TTIP. Men det finns andra vägar att ta.

Handel är ett politikområde som alla andra, där olika värderingar och mål-sättningar måste höras. I dagens debatt märks tyvärr oftast bara en röst, den som kräver avreglering. Men vinster för företag är inte detsamma som samhällsvinst och tillväxt innebär inte automatiskt en rättvis eller hållbar fördelning av välstånd.

Internationell handel måste bygga på ekologiska, demokratiska, och sociala målsättningar. Högerens frihandelsideologer beskriver ofta reglering som ett problem, men reglering är tvärtom ofta något positivt. En regel mot en farlig kemikalie innebär till exempel att färre insjuknar i cancer.

Ibland hör man att frihandel är det enda sättet att skapa utveckling. Men ingen är så emot fri handel som storföretagen. När indiska läkemedelsföretag började tillverka billiga mediciner mot HIV och cancer hän-visade man bland annat till frihandelsavtal för att stoppa dem, trots att medicinerna

räddade liv på massor av fattiga människor. Ett annat problem är teknikbolag vars fokus på vinster gör att utvecklingsländer inte får tillgång till den bästa tekniken för miljövänlig energiframställning. Företagen vill alltså skapa en frihandel för sig själva, inte för alla. Det borde motarbetas men skyddas istället av dagens handelsavtal.

I handelspolitik kan det vara positivt att särbehandla varor och tjänster framställda utan gifter och av arbetare med kollektivavtal. Alla länder måste kunna bygga upp en lokal, miljövänlig och i andra avseenden rättvis produktion. Det kan också gynna fattiga länders handel.

Vi står inför enorma utmaningar gällande matförsörjning, energiförsörjning och, inte minst, klimatet. Dessa frågor kan vi inte lösa genom en kapplöpning mot boten. Istället bör ett handelsavtal pressa gränserna uppåt för miljö, folkhälsa, och arbetsrätt. Handel kan inte vara fri från regler. Den måste bidra till en hållbar samhällsutveckling.

Detta är en skrift från GUE/NGL - Europeiska Förenade Vänstern/Nordisk Grön Vänster.

Text:

Amanda Åhall, Stellan Hermansson, Malin Björk, Charlotta Narvehed och Deniz Tütüncü.

Layout:

Rickard Grönkvist

GUE/NGL

Europeiska förenade vänstern/Nordisk grön vänster

Parlamentariska gruppen · EUROPAPARLAMENTET

eu.vansterpartiet.se

twitter.com/MalinBjork_EU

facebook.com/VansterpartietEU